

De natuur is kapitaal

Een boer die gewassen wil verbouwen probeert rijkdom te onttrekken aan het ondergrondse ecosysteem van de bodem. Negeert hij dit en zaait en oogst hij er naar hartenlust op los zonder oog te hebben voor de behoeften van de grond, dan zullen alle voedingsstoffen in de bodem binnen een paar jaar opraken en zal de oogst mislukken. Natuurlijk kan hij die voedingsstoffen door kunstmest vervangen, ongedierte met insecticiden bestrijden, enzovoort. Maar kiest hij hiervoor, dan zal hij geleidelijk steeds grotere doses chemicaliën moeten inzetten om dezelfde oogst te genereren, en mocht de samenleving waarvan hij deel uitmaakt met olie- en aardgastekorten te kampen krijgen en deze chemicaliën niet langer kunnen produceren – en alles wijst erop dat iets dergelijks staat te gebeuren – dan zal hij met een lap aarde blijven zitten die te onvruchtbaar en te zeer van ongedierte vergeven is om er wat dan ook op te verbouwen. Mocht hij Ricardo's belofte willen inlossen en het land net zo aan zijn kinderen willen overdragen als hij het van zijn grootouders geërfd heeft, dan zal hij in de langetermijngezondheid van de bodem moeten investeren door die de juiste voedingsstoffen te geven. Anders gezegd: hij zal een deal met de grond moeten sluiten en haar die dingen moeten geven die ze bereid is te accepteren in ruil voor gewassen.

De conventionele economische leer wekt de indruk dat deze zaken daar op goddelijk bevel (of, nou ja, een of ander materialistisch equivalent daarvan) terecht zijn gekomen. Dit geeft een rampzalig verkeerde voorstelling van zaken. Deze natuurlijke goederen worden op een wijze geproduceerd die volkomen analoog is aan de manier waarop secundaire goederen tot stand komen: grondstoffen worden door middel van arbeid en met gebruikmaking van bestaand kapitaal en beschikbare energie zodanig getransformeerd dat ze goederen en diensten produceren die een

waarde vertegenwoordigen. Het enige verschil is dat al deze economische activiteit plaatsvindt binnen de niet-menselijke wereld. Mensen gaan niet over het beheer van de productie van natuurlijke goederen, en de rampzalige gevolgen van onze pogingen daartoe duiden erop dat we daar waarschijnlijk ook nooit in zullen slagen. Maar in een aantal gevallen – het uitputten van landbouwgrond is een goed voorbeeld – kunnen we de productie van natuurlijke goederen wel verstoren en daar voorts de prijs voor betalen wanneer dit wanbeheer onze eigen economieën schaadt.

Wat we hierbij vooral moeten beseffen is dat onze menselijke economische activiteiten veel afhankelijker zijn van de natuurlijke wereld dan veel te veel economen voorgeven. Er is hier duidelijk sprake van een omgekeerd evenredige relatie tussen de mate waarin deze afhankelijkheid onderkend wordt en het belang ervan. Een van de weinige pogingen tot het kwantificeren van deze afhankelijkheid – een poging tot het berekenen van de vervangingskosten van alle diensten van de natuur, ondernomen door een team onder leiding van de dissidente econoom Robert Costanza – kwam een tijdje terug uit op een cijfer dat grofweg het drievoudige bedraagt van het totale bbp van alle menselijke activiteit op aarde.⁷

Met andere woorden: van elke dollar en euro aan waarde die in de mondiale menselijke economieën rondgaat is grofweg vijfenzeventig cent niet afkomstig van menselijke arbeid, maar van natuurlijke processen. Sterker nog, de aanwezigheid van het overgrote deel van die vijfenzeventig cent aan waarde is een voorwaarde om de productie van die andere vijftwintig cent überhaupt mogelijk te maken. Voordat je bijvoorbeeld iets kunt gaan verbouwen, moet je niet alleen beschikken over landbouwgrond, water en een groeiseizoen dat lang genoeg is, maar ook over meer gespecialiseerde natuurdiensten als bestuiving. Dit zijn

vereisten waarover niet valt te marchanderen; beschik je er niet over, dan valt er niks te verbouwen. Hetzelfde geldt voor elke andere vorm van productieve arbeid in de menselijke economie: die begint met de bijdrage van de natuur, die doorgaans ook bepaalt hoeveel de menselijke economie kan produceren.